

Uddannelse for seniorer i beskæftigelsesystemet

Januar 2019
Sekretariatet

Muligheder for uddannelse og opkvalificering indgår som et redskab i den aktive beskæftigelsesindsats i jobcentre for ledige i alle aldersgrupper. Der er således generelt set de samme uddannelses- og opkvalificeringsmuligheder for ledige seniorer, indtil folkepensionsalderen, som for andre ledige.

Det er de kommunale jobcentre, som vurderer, om der er behov for uddannelse eller opkvalificering for den enkelte ledige. Jobcentret kan altid vælge at bevilge uddannelse eller opkvalificering til en ledig, hvis det vurderes at dette vil bringe den enkelte tættere på arbejdsmarkedet. Det gælder også for seniorer.

For at understøtte kommunernes brug af uddannelse til ledige, er der etableret en række særlige ordninger og initiativer, der på forskellig vis har til hensigt at styrke opkvalificeringen og efteruddannelsen af ledige. Som følge af beskæftigelsesreformen, der trådte i kraft i 2015, har disse ordninger og initiativer særligt fokus på at løfte de forsikrede ledige, der har størst behov herfor. Det er typisk ufaglærte eller faglærte med forældede uddannelser eller personer med udfordringer i de basale kompetencer.

Herunder redegøres der for de enkelte uddannelsesordninger for ledige.

Regional uddannelsespulje

Der er afsat en regional uddannelsespulje på ca. 100 mio. kr. årligt, så flere dagpengemodtagere, uanset uddannelsesbaggrund, kan få korte, erhvervsrettede uddannelsesforløb – specifikt inden for områder, hvor der forventes jobåbninger inden for de næste seks måneder, fx i forbindelse med infrastrukturprojekter.

Kommunerne kan inden for puljen få dækket 80 pct. af driftsudgifterne til køb af erhvervsrettede uddannelsesforløb, der fremgår af en positivliste. Der udarbejdes otte regionale positivlister, bl.a. med udgangspunkt i Arbejdsmarkedsbalancen, som drøftes og godkendes af de otte regionale arbejdsmarkedsråd.

Seks ugers jobrettet uddannelse

Ordningen er en ret for ledige, der er ufaglærte og faglærte dagpengemodtagere samt dagpengemodtagere med en kort videregående uddannelse, der samtidig har en erhvervsfaglig uddannelse. For at sikre et reelt jobrettet tilbud kan de ledige kun vælge kurser, der findes på en landsdækkende positivliste for seks ugers jobrettet uddannelse. Der er endvidere afsat en mindre pulje til uddannelsesforløb på positivlisten, der overstiger

en varighed på seks uger. Det a-kassen, der bevilliger 6 ugers jobrettet uddannelse for ledige dagpengemodtagere.

Pulje til uddannelsesløft

Der er afsat en pulje på årligt ca. 150 mio. kr., så ledige med størst behov kan få mulighed for et uddannelsesløft fra ufaglært til faglært i form af en erhvervsuddannelse, der afsluttes med et svendebrev.

Puljen er målrettet dagpengemodtagere, der er fyldt 30 år og enten er ufaglærte eller faglærte med en forældet uddannelse. Som reglerne er i dag skal den ledige kunne færdiggøre uddannelsen inden for dagpengeperioden. Det betyder, at ledige i uddannelsesløft oftest vil kunne gennemføre erhvervsuddannelser, hvor den ledige får afkortet sit forløb som følge af merit fra tidligere gennemførte kurser eller relevant erhvervs erfaring.

Med *Trepartsaftalen om tilstrækkelig og kvalificeret arbejdskraft i hele Danmark og praktikpladser* blev det aftalt, at lave et treårigt forsøg med mere fleksible rammer for uddannelsesløftet. Det er som en forsøgsperiode muligt at lade en femtedel af erhvervsuddannelsen strække ud over dagpengeperioden, såfremt den ledige erklærer sig villig til at færdiggøre resten af uddannelsen på ordinære vilkår, dvs. skoleydelse, elevløn eller SU. I en forsøgsperiode kan dagpengemodtagere i perioden 2017-2019 modtage 100 pct. dagpenge, hvis de tager en erhvervsuddannelse fra en særlig positivliste inden for områder med mangel på arbejdskraft.

Det er kommunen, der på baggrund af dialog med den ledige beslutter, om uddannelsesløftet skal sættes i værk. Kommunerne får dækket 80 procent af driftsudgifter til igangsatte forløb.

Målrettet og styrket voksenlærlingeordning

Voksenlærlingeordningen er styrket og målrettet ledige og ufaglærte beskæftigede. I april 2018 har forligskredsen bag beskæftigelsesreformen indgået et forsøg med voksenlærlingeordningen. Det betyder, at:

- Virksomheder, der ansætter ufaglærte ledige med mere end 2 måneders forudgående ledighed og ledige med en forældet uddannelse – og faglærte ledige med mindst 6 måneders forudgående ledighed – kan få et tilskud på 40 kr. i timen i hele uddannelsesperioden uanset hvilken uddannelse de tager efter lov om erhvervsuddannelser.
- Ufaglærte ledige med mindre end 2 måneders ledighed og øvrige ufaglærte ledige er fortsat omfattet af ordningen, men der stilles ikke længere krav om, at uddannelsen skal være indgået inden for områder med behov for arbejdskraft dvs. fremgå af positivlisten. Tilskuddet til virksomheden er på 30 kr. i timen og kan gives i hele uddannelsesperioden.

- Ufaglærte beskæftigede er uændret under forsøget, hvilket vil sige, at virksomheden kan få tilskud på 30 kr. i timen i op til 2 år, når uddannelsen fremgår af positivlisten.

Voksenlærningeordningen forenkles og styrkes yderligere fra juli 2019 med Aftale om en forenklet beskæftigelsesindsats. Der vil være tre målgrupper, som kan tage voksenlærningeordningen:

1. Ledige ufaglærte og ledige faglærte, med forældet uddannelse (tilskud på 45 i timen i hele uddannelsesperioden)
2. Ledige faglærte med mere end seks måneders ledighed (tilskud på 45 kr. i timen i hele uddannelsesperioden)
3. Ufaglærte beskæftigede (tilskud på 30 kr. i timen i op til 2 år. Uddannelsen skal fremgå af en positivliste).

Pulje til opkvalificering inden for mangelområder

Der er med Trepartsaftale II afsat en pulje som udgør knap 10 mio. kr. årligt i 2018 og 2019 til at udvide mulighederne for opkvalificering af ledige inden for stillingsbetegnelser med rekrutteringsudfordringer. Pengene kan anvendes til opkvalificering af ledige med et konkret job inden for et mangelområde i udsigt. Puljen har til formål at sikre, at der er mulighed for opkvalificering, når der er enighed mellem ledig, virksomhed og jobcentret om, at der er behov for opkvalificering i forbindelse med ansættelse i et konkret job. Puljen er i tillæg til opkvalificeringsjobordningen, hvor virksomheder kan få tilskud til at opkvalificere langtidsledige, hvis der er et job i den anden ende.

Aftale om en forenklet beskæftigelsesindsats

Regeringen har indgået en aftale om en gennemgående forenkling af beskæftigelsesindsatsen. Aftalen har til formål at forenkle lovgivningen, så proceskrav og særregler ikke står i vejen for en effektiv beskæftigelsesindsats.

Med aftalen fjernes bl.a. den eksisterende varighedsbegrænsning på 6 uger for vejledning og opkvalificering for dagpengemodtagere og ledige selvforsørgende fjernes. Varighedsbegrænsningen gælder ikke andre målgrupper i Lov om en aktiv beskæftigelsesindsats (LAB).

Pulje til særlig indsats for ledige over 50 år

I forbindelse med beskæftigelsesreformen fra 2014, blev der afsat en årlig bevilling til at understøtte indsatsen for dagpengemodtagere, der er 50 år eller derover. Der er i 2018 afsat 10,3 mio. kr. til en ansøgningspulje, som kan søges af a-kasser frem til den 5. december 2018. Målgruppen består af ledige og opsagte dagpengemodtagere i risiko for langtidsledighed, som er 50 år eller derover. Risiko for langtidsledighed kan eksempelvis skyldes nedslidning, forældende kompetencer og behov for omskoling.

Det er et krav, at projekterne har særlig fokus på omskoling og opkvalificering, da erfaringer fra de igangværende projekter peger på, at seniorer først sent i deres ledighedsforløb overvejer muligheden for et sporskifte via opkvalificering.

Data for uddannelse til ledige seniorer

De forskellige muligheder for uddannelse til ledige i beskæftigelsessystemet kan overordnet inddeles i to uddannelsesgrupper:

1. 'Almen uddannelse', der dækker over almen voksenuddannelse (AVU), dansk-uddannelse og læse-, skrive-, regne- og ordblindkurser. Uddannelserne er for ledige, som har behov for at få styrket grundlæggende boglige færdigheder for at komme i job eller anden uddannelse.
2. 'Arbejdsmarkedsrettet uddannelse', der dækker over arbejdsmarkedsuddannelser (AMU) og erhvervsuddannelser (EUD), og er for ledige, som har brug for specifikke arbejdsmarkedsrettede færdigheder.

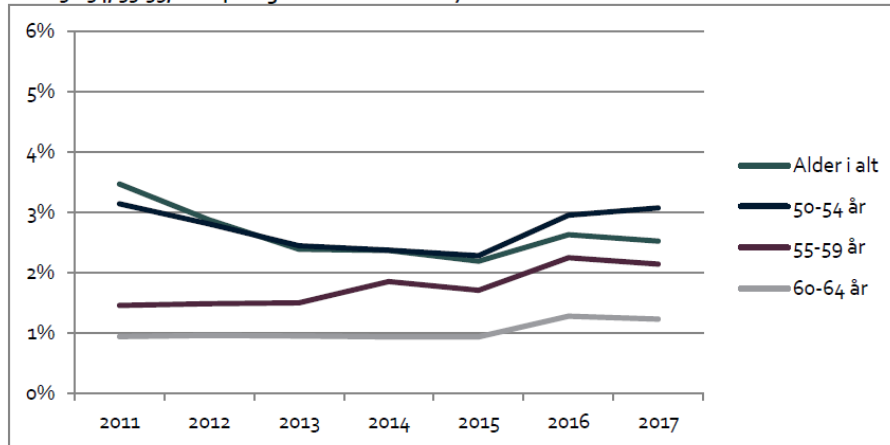
De to grupper indgår samlet set i betegnelsen 'ordinær uddannelse', sammen med bl.a. uddannelser på videregående niveau.

I følgende afsnit præsenteres data for den overordnede brug af uddannelse for ledige seniorer, herunder opdeling for almen og arbejdsmarkedsrettet uddannelse, samt udviklingen samlet for ordinær uddannelse. Her skal det bemærkes, at ordningen 'Seks ugers jobrettet uddannelse' ikke indgår i data for figur 1-4. I stedet fremgår data for ordningen af figur 5. Ligeledes indgår voksenlærlingeordningen ikke, da ordningen er en løntilskudsordning, og derfor ikke indgår som ordinær uddannelse.

Nedenstående figur 1 viser andelen af dagpengemodtagere i forskellige aldersgrupper, som har deltaget i ordinær uddannelse som en del af deres beskæftigelsesindsats. Figuren viser, at 1,2 pct. af dagpengemodtagere i alderen 60-64 år i 2017 havde deltaget i uddannelse, hvilket er væsentligt lavere end aldersgrupperne 50-54 år, 55-59 år og på tværs af alle aldersgrupper. Aldersgruppen 60-64 år har i hele perioden fra 2011 til 2017 ligget lavere end de øvrige grupper.

Figuren viser samtidig, at en højere andel seniorer i aldersgruppen 50-54 år i 2017 deltog i uddannelse som en del af deres beskæftigelsesindsats sammenlignet med alle aldersgrupper samlet.

Figur 1. Andel dagpengemodtagere, som har modtaget ordinær uddannelse i alt. Opdelt på alder 50-54, 55-59, 60-64 år og alder i alt. 2011-2017.

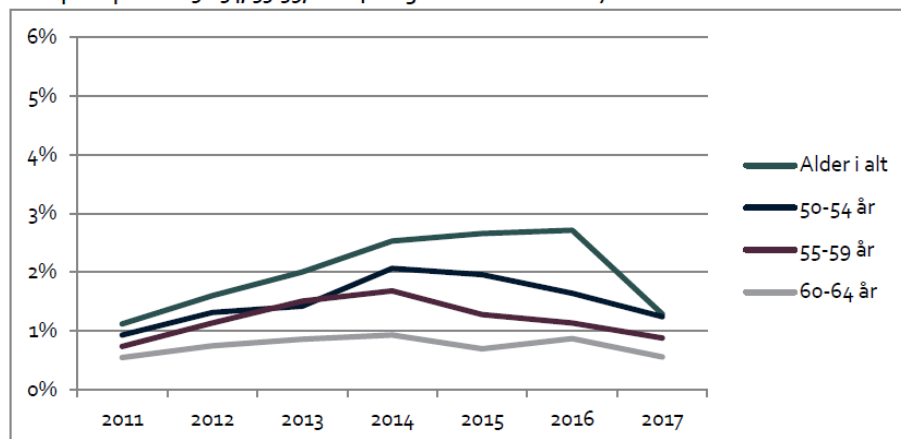
Kilde: Jobindsats.dk.

Note: Opgjort i fuldtidspersoner og fuldtidsaktiverede, alder i alt omfatter 16-66 årige.

Anm.: 'Seks ugers jobrettet uddannelse' indgår ikke.

Af figur 2 fremgår andelen af jobparate kontanthjælpsmodtagere, som har deltaget i ordinær uddannelse som en del af deres beskæftigelsesindsats. Figuren viser, at aldersgruppen 60-64 år også for jobparate kontanthjælpsmodtagere får mindre uddannelse, selv om forskellen mellem aldersgrupperne er mindre end for dagpengemodtagere. For alle aldersgrupperne har der været i fald i andelen, der har deltaget uddannelse over det seneste år.

Figur 2. Andel jobparate kontanthjælpsmodtagere, som har modtaget ordinær uddannelse i alt. Opdelt på alder 50-54, 55-59, 60-64 år og alder i alt. 2011-2017.

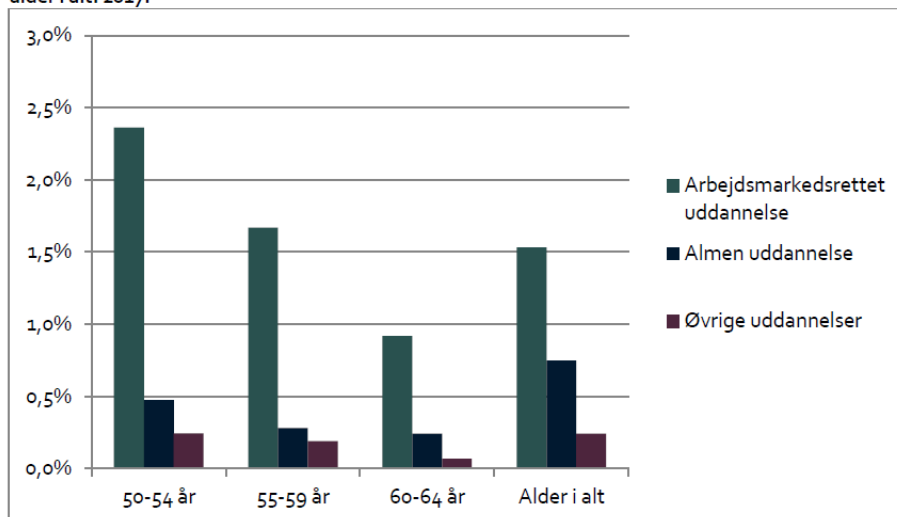
Kilde: Jobindstats.dk

Note: Opgjort i fuldtidspersoner og fuldtidsaktiverede, alder i alt omfatter 16-66 årige.

Figur 3 viser andelen af dagpengemodtagere, som har deltaget i henholdsvis 'arbejdsmarkedsrettet uddannelse' og 'almen uddannelse'. Det fremgår af figuren, at det for alle aldersgrupper gælder, at der er flere, som har deltaget i arbejdsmarkedsrettet uddannelse end i almen uddannelse.

Det fremgår desuden, at for alle aldersgrupper af seniorer er det en væsentligt lavere andel som har deltaget i almen uddannelse sammenlignet med alder i alt, mens det er værd at notere sig, at der i gruppen af 50-54 årige er flere, som har deltaget i arbejdsmarkedsrettet uddannelse sammenlignet med alder i alt.

Figur 3. Andelen af dagpengemodtagere i fuldtidspersoner, som har modtaget uddannelse, opdelt på uddannelsesretninger og opgjort for aldersgrupperne 50-54, 55-59 og 60-64 år, og alder i alt. 2017.

Kilde: Jobindsats.dk

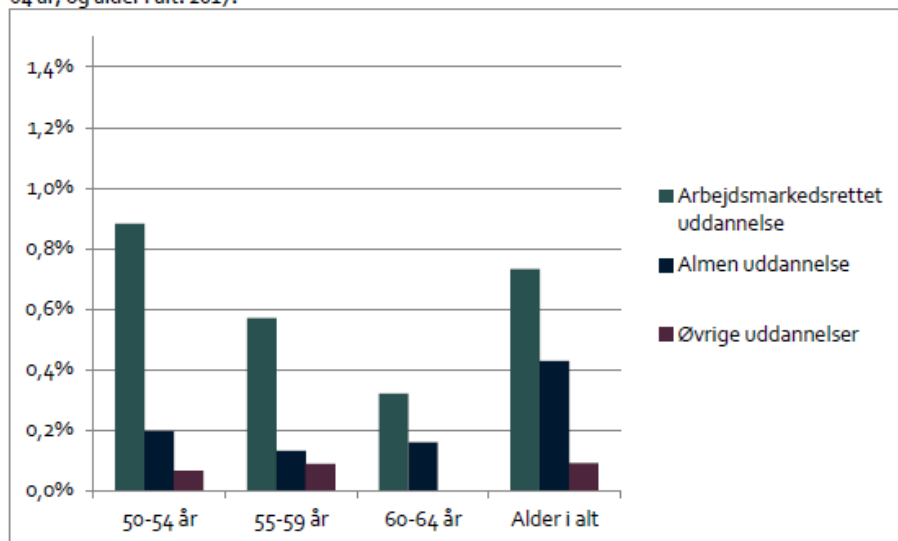
Note: Opgjort i fuldtidspersoner og fuldtidsaktiverede, alder i alt omfatter 16-66 årige.

Anm.: 'Arbejdsmarkedsrettet uddannelse' dækker over AMU og EUD. 'Almen uddannelse' dækker over AVU, danskuddannelse og læse-, skrive-, regne- og ordblindkurser. 'Øvrige uddannelser' dækker over uddannelse på videregående niveau (KVU, MVU, LVU) og øvrige uddannelser. 'Seks ugers jobrettet uddannelse' indgår ikke i data.

Nedenstående figur 4 viser andelen af jobparate kontanthjælpsmodtagere, som har deltaget i henholdsvis 'arbejdsmarkedsrettet uddannelse' og 'almen uddannelse'. Af figuren fremgår det, at det for jobparate kontanthjælpsmodtagere – ligesom for dagpengemodtagere – gør sig gældende, at der er flere, som har deltaget i arbejdsmarkedsrettet uddannelse end i almen uddannelse.

Sammenlignet med aldersgrupperne af seniorer, er der en markant højere andel for alder i alt, som modtager almen uddannelse, mens det også for denne forsørgelsesgruppe gælder, at de 50-54 årige deltager mere i arbejdsmarkedsrettet uddannelse end gennemsnittet.

Figur 4. Andelen af jobparate kontanthjælpsmodtagere i fuldtidspersoner, som har modtaget uddannelse, opdelt på uddannelsesretninger og opgjort for aldersgrupperne 50-54, 55-59 og 60-64 år, og alder i alt. 2017.

Kilde: Jobindsats.dk

Note: Opgjort i fuldtidspersoner og fuldtidsaktiverede, alder i alt omfatter 16-66 årige.

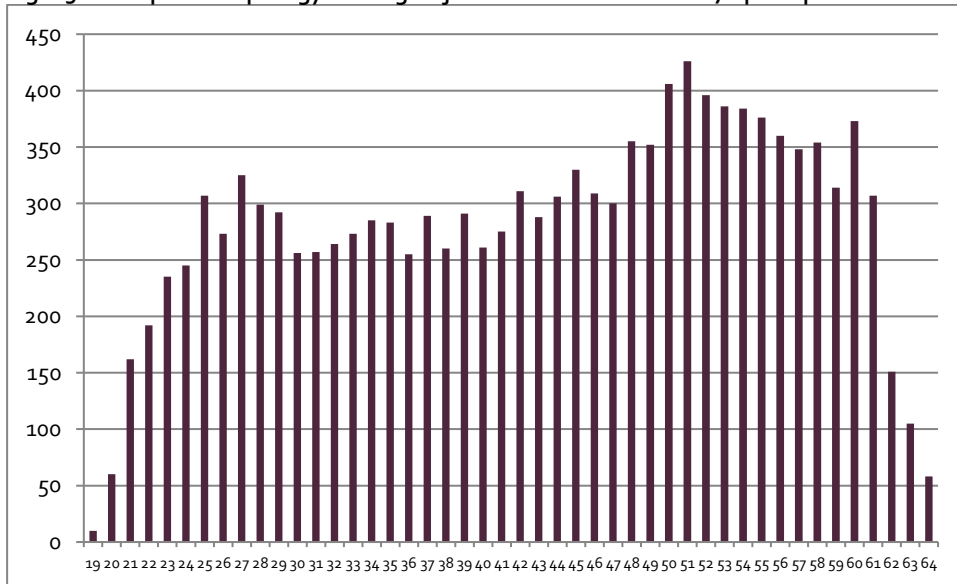
Anm.: 'Arbejdsmarkedsrettet uddannelse' dækker over AMU og EUD. 'Almen uddannelse' dækker over AVU, danskud-dannelse og læse-, skrive-, regne- og ordblindekurser. 'Øvrige uddannelser' dækker over betegnelsen øvrige uddannelser i jobindsats.

Samlet viser figurene med data for uddannelse af ledige seniorer, at andelen af seniorer på tværs af ydelser, som deltager i uddannelse, falder stødt fra 50 år og frem til 64 år.

Langt størstedelen af de seniorer, som deltager i uddannelse, får en arbejdsmarkedsrettet uddannelse. Kun en lille andel får almen uddannelse. Det skal her bemærkes, at den samlede andel af dagpengemodtagere der har deltaget i uddannelse som led i beskæftigelsesindsatsen reelt er noget højere end disse data viser, da 'Seks ugers jobrettet uddannelse' ikke indgår. Seks ugers jobrettet uddannelse er primært arbejdsmarkedsrettet uddannelse.

I 2017 var der i alt 12.946 personer, der påbegyndte et forløb under 6 ugers jobrettet uddannelse. Gruppen fordeler sig, jf. figur 5, nogenlunde jævnt på tværs af aldersgrupper, dog med lidt færre i gruppen 18-25 år og en mindre overvægt af personer i gruppen 50 – 60 år.

Figur 5: Antal personer påbegyndt 6 ugers jobrettet uddannelse i 2017 opdelt på alder

Kilde: Særkørsel gennemført af Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering pba. jobcentrenes indberetninger af fravær og fritagelse for rådighedsforpligtelse i forbindelse med 6 ugers jobrettet uddannelse.

Seks ugers jobrettet uddannelse indgår ikke i opgørelsen af ordinær uddannelse. Det skyldes, at seks ugers jobrettet uddannelse er en ret og ikke indgår i rådighedsforpligtelsen, hvorfor jobcenteret særskilt for denne ordning ikke indberetter aktivitet til Det Fælles Datagrundlag (DFDG) som den øvrige ordinære uddannelse givet som tilbud efter LAB. Kilden til Figur 5 beror derfor på jobcenterets indberetning af fraværs perioder for rådighedsforpligtelsen som følge af aktivitet under 'Seks ugers jobrettet uddannelse'.